

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 31. januar 2005
Vår ref.: KM/BBG/MAE

Sendes også som e-post til:

postmottak@fkd.dep.no

postmottak@lmd.dep.no

DEN BLÅ-GRØNNE MATALLIANSEN - SAMLET INNSATS OG NY STRUKTUR

Høringsuttalelse fra Næringsmiddelbedriftenes Landsforening - NBL

NBL er positive til at Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet har tatt initiativ til en samordning og faglig spissing av forskningsaktivitetene rettet mot primærnæringene og næringsmiddelindustrien.

Det arbeidet som har vært gjennomført under overskriften ”*Den blå-grønne matalliansen*” er et meget viktig bidrag.

Dagens situasjon med overlappende aktiviteter, store ulikheter i finansierings- og eierstruktur og til dels uklare skiller mellom næringsrettet og forvaltningsrettet forskning er ikke optimal.

NBL utarbeidet i 2003 et posisjonspapir ”*Organisering av næringsmiddelforskning i fremtiden*”. Dette posisjonspapiret er behandlet i NBLs styrende organer og understøtter forslaget til å samordne den næringsrettede forskningen som legges frem i innstillingen fra Styringsgruppen for Den blå-grønne matalliansen. Posisjonspapiret følger vedlagt.

NBL konkluderer i Posisjonspapiret med:

- FoU-miljøene må spisse seg for å bli verdensledende på sine områder
- FoU-miljøene må samarbeide for å spisse seg

Den fremlagte innstillingen omfatter forslag til en bredere samordning enn det NBLs posisjonspapir omfatter. Dette er positivt for å få en bedre struktur for en høyere nasjonal verdiskaping og økt synergi mellom land- og sjøbasert forskning.

NBL mener at Styringsgruppen har kommet frem til konkrete og konstruktive tiltak som det må kunne forventes bred oppslutning om:

- Etablering av en fellesarena for - *Den blå-grønne matalliansen*- for de blå-grønne forskningsaktørene
- Opprettelse av et infrastrukturselskap for samordning av havbruksstasjoner
- Skille ut næringsrettet virksomhet fra de instituttene som er forvaltningsorganer
- Samle den næringsrettede forskningen i et holdingselskap

Etablering av fellesarena for blå-grønn forskning

NBL synes opprettelsen av fellesarenaen er positiv. Dette kan bli en viktig arena for å få en visjonsbasert forsknings- og innovasjonsaktivitet i Norge på sikt. Næringslivet er en viktig premissleverandør for forskning i Norge. Derfor mener NBL at næringslivet bør være representert i dette forum.

Skille mellom forvaltningsrettet og næringsrettet forskning

NBL støtter forslaget om å skille forvaltningsrettet og næringslivsrettet forskningsvirksomhet. Dette vil redusere risiko for spørsmål vedrørende habilitet.

Samle den næringsrettede forskningen i et holdingselskap

Når den næringsrettede forskningen organiseres innenfor en konsernmodell, skal kundene ideelt sett få det beste tilbudet konsernet som helhet kan komme opp med. Konkurransen mellom instituttene om de samme kundene vil opphøre. Dette går noe lenger enn det NBL har fremmet i sitt Posisjonspapir. NBL mener at de er viktig at vi beholder næringsmiddel-forskning i Norge, men samtidig at bedriftene får tilgang til internasjonal spisskompetanse. For å lykkes med dette er en samordning av forskningsmiljøene nødvendig. NBL stiller seg positiv til forslaget om å samle den næringsrettede forskningen i et konsern, men vi ser samtidig at dette kan bli en meget krevende prosess som vil stille store krav til konsernets styre og ledelse.

NBL vil spesielt peke på følgende:

Holdingselskapets eierstruktur

Eierstrukturen må være tydelig og ikke danne grunnlag for en maktkamp som kan komme dersom det oppstår konflikter mellom bevilgende myndigheter, utøverne av forskning og eierne.

Holdingselskapets styre

Holdingselskapets styre må ha klare og tilstrekkelige fullmakter. Styret må sammen-settes slik at det får nødvendig troverdighet til de mål, strategier og visjoner som styret skal utarbeide og som skal danne grunnlaget for konsernet. Derfor bør styret ha representasjon av kvalifiserte representanter fra næringslivet.

Holdingselskapets ledelse

Det vil bli stilt store krav til holdingselskapets leder og ledelse. Lederen må være en strategisk orientert leder med høy markedsforståelse. NBL støtter forslaget om at datterselskapenes ledere inngår i konsernets ledelse. Dette vil sikre god koordinasjon samt bidra til at man kan få en felles strategi som må implementeres i hele konsernet. Å få til en forskningsenhet som er internasjonalt konkurransedyktig er nødvendig.

Holdingselskapets lokalisering

Dette bør overlates til konsernets eiere, styre og ledelse. NBL håper at dette spørsmålet ikke skal forstyrre det viktige og riktige arbeidet som er igangsatt.

Fondsfinansieringen av forskningsinstitutter

NBL sitter i styret for Fondet for Forskningsavgift for landbruksprodukter. Vi har lenge arbeidet for å få en modell der brukerne, primær- og foredlingsleddet, er med i prosessen med å prioritere forskningsområder. Nå er dette på plass. Dette er med på å skape et engasjement og en eierfølelse til forskningsaktivitetene som er viktig å ta vare på i en bransje som tradisjonelt ikke har vært svært forsknings- og innovasjonsaktive. NBL håper denne prosessen kan videreføres innenfor rammen av et konsern.

NBL ser frem til det videre arbeidet med Blå-Grønn Matallianse og deltar gjerne aktivt i prosessen.

Med vennlig hilsen

NÆRINGSMIDDELBEDRIFTENES LANDSFORENING

Knut Maroni

Berit Bull-Gjertsen

Vedlegg

Organisering av næringsmiddelforskning i fremtiden

Næringsmiddelbedriftenes Landsforening

Organisering av næringsmiddelforskning i fremtiden – NBL mener

- **Sterkere samarbeid nasjonalt og internasjonalt**
- **Internasjonal spisskompetanse på utvalgte områder**

Bakgrunn

Dersom norsk næringsmiddelindustri skal overleve i fremtiden, må den være i stand til å utvikle og tilegne seg ny kunnskap fordi flere og flere av bedriftene konkurrerer i et internasjonalt marked. WTO med sterk reduksjon av tollsatsene, ny EØS- avtale og et utvidet EU vil bidra til at konkurransen på det norske markedet vil bli ytterligere skjerpet. Derfor er det et mål for NBL å styrke medlemsbedriftenes egen forskning, utvikling og innovasjon. Et tett samspill mellom bedriftene og aktuelle forskningsmiljøer er nødvendig for å få dette til. Bedriftene vil kreve å få tilgang til internasjonal spisskompetanse. Vi mener det er viktig for industrien at vi beholder næringsmiddelforskning på norsk jord. Da må kunnskapsleverandørene i Norge organiseres slik at de fremstår mer enhetlig enn i dag og at de som har internasjonal spisskompetanse synliggjøres bedre.

NBLs arbeid med FoU

Det overordnede mål for NBLs arbeid med FoU er å medvirke til å styrke konkurransekraften til medlemsbedriftene slik at disse blir foretrukket som leverandører til norske dagligvarekjeder og andre kunder i inn- og utland.

I følge industrien selv, må utfordringene møtes med bl.a. økt produktutvikling, merkevarebygging og kostnadsreduksjon/effektivisering. Økt samarbeid langs hele verdikjeden vil være et viktig virkemiddel for å sikre riktig råvarekvalitet og øke treffsikkerheten i markedet. For å få til alt dette blir kompetanse og FoU viktige prioriteringer for bransjen i årene som kommer.

SkatteFUNN ble innført som en ny ordning fra 2002. Ordningen ble en stor suksess. Nærmere 3000 prosjekter ble godkjent. Av disse var kun 53 fra næringsmiddelindustrien. Dette utgjør kun 1,7 % av den totale budsjettammen. Næringsmiddelindustrien er Norges nest største landbaserte industri og vår andel burde vært 15-20 %. Vi tror at SkatteFUNN, som nå gir alle bedrifter anledning til å trekke utgifter til FoU-prosjekter fra på

skatten, vil øke FoU-aktiviteten og dermed også etterspørselen etter forskningsinstitutter i Norge som har kompetanse på internasjonalt nivå. Dette vil sette et ytterligere fokus på forskningsinstituttene.

Næringsmiddelforskning i dag – fremtidens utfordringer

Næringsmiddelforskningen i Norge er spredt på svært mange institusjoner og fremstår overfor brukerne som fragmentert, uoversiktlig og ofte vanskelig tilgjengelig. Brukerne opplever det som særdeles vanskelig å finne ut hvem som kan hva. Denne situasjonen er bl.a. et resultat av at det historisk sett har vært lite samarbeid mellom de ulike institusjonene.

Dessverre er det noen eksempler på at den kompetansen bedriften skulle hatt tilgang til var i et annet miljø enn de som tok oppdraget eller i utlandet. Slikt styrker ikke troverdigheten til forskningsinstitusjonene.

For å møte den økende internasjonale konkurransen er det flere eksempler på at forskningsmiljøer ellers i Europa samler seg i større enheter eller inngår strategiske allianser og konsentrerer sine forskningsressurser med økt faglig slagkraft som resultat. Vi ser en liknende utvikling i Norge. Norges Landbrukshøgskole og Matforsk har formalisert sitt samarbeid i Matalliansen. SINTEF og Matforsk har dannet Norfood Research. NBL mener dette er en positiv start. Spørsmålet er om disse går langt nok.

NBL tror at den fragmenterte strukturen i Norge, med mange små og sårbare fagmiljøer, ikke vil kunne hevde seg i et framtidig internasjonalt kunnskapsmarked.

Kompetanse på internasjonalt toppnivå

Markedene for næringsmidler blir i økende grad utsatt for internasjonal konkurranse. Dette krever fokus på konkurransedyktighet ut over nasjonale markeder for bedriftene. Mange peker på at videre nedbygging av tollvern vil føre til at europeiske næringsmiddelbedrifter

vil kapre store andeler av det norske markedet. Tapte markedsandeler er sannsynlig, men åpnere markeder gir også muligheter for offensive norske bedrifter til å ta markedsandeler ute. Spisskompetanse på internasjonalt nivå blir et viktig stikkord hvis man skal være leverandør av kompetanse i fremtiden. Bedriftene vil i fremtiden henvende seg der hvor de får den beste kompetansen i inn- eller utland. Derfor må hvert enkelt forskningsmiljø i større grad spesialisere seg.

”Norgesmesterskapet er avlyst. Både bedrifter og forskerne må alle delta i verdensmesterskapet”.

NBL mener

Færre forskningsmiljøer som driver med næringsmiddelforskning

Det er behov for en gjennomgang av instituttsektoren både med hensyn til omfang, funksjon og organisering. Forskningsinstituttene bør organiseres slik at det blir færre inngangsporter. Dette vil gi mer slagkraftige miljøer både nasjonalt og internasjonalt.

Med utgangspunkt i brukernes behov og den økende internasjonale konkurransen som også gjør seg gjeldende innenfor forskningssektoren, er det mye som tyder på at det er behov for økt samarbeid, bedre koordinering og faglig spissing av næringsmiddelforskningen i Norge.

Hovedutfordringen er imidlertid å gjøre samarbeid og koordinering forpliktende. Her holder det ikke med gode intensjoner og samarbeid om enkeltprosjekter. Det må formelle organisasjonsmessige grep til.

NBL ønsker å bidra til en samordning av næringsmiddelforskningen i Norge. Målet må være at de sentrale forskningsmiljøene i størst mulig grad fremstår som en

Samarbeid med de beste utenlandske forskningsmiljøene.

NBL er opptatt av at norske forskningsinstitusjoner bygger opp internasjonale nettverk for å få tilgang til internasjonal kunnskap som vi i Norge verken har økonomiske eller menneskelige ressurser til selv å skaffe oss. Dette er med på å bygge opp kompetanse i de norske forskningsmiljøene samt at dette gir norsk næringsmiddelindustri tilgang til internasjonal spisskompetanse.

enhet utad mot sine brukere, og at FoU-aktivitetene blir koordinert og konsentrert for å sikre en rasjonell utnyttelse av de samlede ressursene på tvers av institusjonsgrensene. NBL vil være en pådriver i å finne formelle organisasjonsmessige løsninger som tvinger frem tettere samarbeid.

Det enkelte miljø må spisse sin næringsmiddelforskning for å bli god, samtidig ønsker industrien en bredde. Dette kan se ut som et dilemma, men blir ikke det dersom miljøene setter brukerne i sentrum og ikke sin egen eksistens. Prosessen med å spisse næringsmiddelforskningen kan ikke overlates til det enkelte miljø. I denne prosessen må miljøene ta utgangspunkt i industriens behov, koordinere seg og inngå forpliktende samarbeid. På denne måten vil FoU-miljøene fremstå som spissere hver for seg, men med evnen til å levere kompetansen i bredde når de samarbeider. I tillegg unngår vi at forskningsmiljøene i Norge har overlappende kompetanse.

NBL mener at:

- **FoU-miljøene må spisse seg for å bli verdensledende på sine områder**
- **FoU-miljøene må samarbeide for å spisse seg**

Tett samarbeid mellom universitetene og forskningsinstituttene

NBL har forståelse for at forskningsmiljøene ikke bare kan ta utgangspunkt i industriens behov. Grunnforskning er også nødvendig for ikke å sakke akterut sammenliknet med internasjonale miljøer og representerer lokomotivet i all forskning.

Instituttene bør derfor ha en nær tilknytning til de eksisterende universitetsmiljøer. Dette kan styrke instituttene vitenskapelig forankring, samt bidra til at universitetene får et mer anvendt sikte i deler av sin virksomhet.

Spisskompetanse på utvalgte områder

Det bør gjennomføres en vurdering av hvilke områder norske forskningsmiljøer skal prioritere slik at Norge får internasjonal spisskompetanse på noen få og utvalgte områder. De områder som velges bør være områder Norge har spesielle forutsetninger for å bli best på. I tillegg må vi beholde og videreutvikle den kompetansen som er knyttet opp mot spesifikke norske forhold så som klima, jordsmonn etc.

En tydelig innfallsvinkel for forskningen er viktig. Vi må satse på å være dyktige på forskning og utvikling innen foredling.

Berit Bull-Gjertsen

Seksjonssjef FoU og kompetanse

Tlf: 23 08 87 11

E-mail: berit.bullgjertsen@nbl.no

Utnytte forskningsresultater og kompetanse fra andre næringer

NBL vil understreke betydningen av at næringsmiddel-forskning foregår i nærheten av andre forskningsmiljøer for i størst mulig grad utnytte eksisterende kompetanse. Spesielt i skjæringspunktet mellom jordbruksbasert og sjøbasert næringsmiddelindustri finnes et stort potensial. En tettere integrering og nærmere samarbeid kan gi store synergieffekter.

Forskningsmiljøene må levere "totalpakker"

I tillegg til å levere riktig kompetanse må forskningsmiljøene være gode lagspillere med industrien, ha evne til å se nye løsninger, være profesjonelle på prosjektledelse og bidra med å implementere resultatene i industrien.

Det er i samspillet mellom fagmiljøene og industrien at begge parter utvikler seg. Forskningsmiljøene trenger krevende kunder og bedriftene trenger pågående forskningsmiljøer

Ideer og prosjektforslag fra forskerne blir gode når fagmiljøene forstår bedriftens strategiske utfordringer og behov. Gjennom læring i konkrete prosjekter utvikler bedriftene sine behov for kompetanse – de blir mer bevisst på hva de ikke kan.

I denne sammenheng vil NBL understreke hvor viktig det er at bedriftene og forskningsmiljøene kommuniserer godt. I dag er mangel på kommunikasjon et problem, spesielt for små og mellomstore bedrifter som ikke selv besitter forskningskompetanse.

Næringsmiddelbedriftenes Landsforening

Besøksadresse: Essendropsgate 6 - Postboks 5472 Majorstuen, 0305 Oslo

Telefon: 23 08 87 00 - Telefaks: 23 08 87 20

E-post: firmapost@nbl.no